

بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی ایران (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان)

نادر زالی - دانشیار گروه مهندسی شهرسازی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
صفورا حیدری - کارشناس ارشد شهرسازی (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، دانشگاه گیلان، رشت، ایران
سامان ابی‌زاده* - استادیار گروه هنر و معماری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۱۴

چکیده

منطقه جنوب شرق کشور و درواقع استان سیستان و بلوچستان به لحاظ توسعه در جایگاه نامناسبی قرار دارد که با توجه به پتانسیل‌های بالقوه خود ملزم به بحث و بررسی است. هدف از پژوهش حاضر تبیین رابطه امنیت و توسعه شهرستان‌های استان در جهت یافتن عواملی است که تنش‌های موجود را کاهش دهد و نیز دستیابی به راهکارهایی جهت برقراری توسعه نسبی و پایدار در سطح منطقه. پژوهش حاضر بر اساس هدف کاربردی و از نوع تحقیقات علمی است و بر اساس ماهیت از دو روش توصیفی-تحلیلی و همبستگی استفاده شده است. نخست امنیت و ابعاد آن طی مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از تکنیک ای.اچ.پی^۲ ارزیابی شد. سپس، توسعه و ابعاد آن با توجه به شاخص‌های منتخب در سطح هر شهرستان با روش تاکسونومی بررسی شد و با روش همبستگی ارتباط میان ابعاد امنیت و توسعه در سطح استان آزمون پیرسون گرفته شد. نتایج حاکی است که امنیت و ابعاد آن با توسعه و ابعاد آن شامل توسعه اجتماعی، فرهنگی، و اقتصادی ارتباط چشم‌گیری دارد و تغییر در هر بُعد از امنیت تأثیر بسزایی در توسعه و ابعاد آن خواهد داشت و بالعکس. فقط در زمینه توسعه زیربنایی همبستگی معنادار حاصل نشد که با توجه به اینکه استان از لحاظ استقرار دارای فرصتی یگانه در میان همه استان‌های کشور است، توجیه‌شدنی است. درنهایت، بین امنیت و توسعه رگرسیون گرفته شد که بر اساس نتایج ۹۱/۶ درصد از توسعه استان را می‌توان با برنامه‌ریزی در راستای بهبود امنیت استان تبیین کرد.

کلیدواژه‌ها: امنیت، برنامه‌ریزی، توسعه، سیستان و بلوچستان، مناطق مرزی.

مقدمه

وجود امنیت به اندازه احساس امنیت اهمیت دارد و از نیازهای پایه بشری است. امنیت به طور کلی به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و درباره افراد به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیتادن این حقوق و آزادی‌ها و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری و حوادث غیرمترقبه، و در کل هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد تعریف شده است (بریمانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۰). همان‌طور که در سلسله مراتب مازلو مطرح شده است، نیاز به امنیت بلافاصله پس از نیازهای اساسی و فیزیولوژیک مطرح شده و به عبارت دیگر مهم‌ترین نیاز پس از برطرف شدن نیازهای اولیه است. انسان‌ها همواره به طرق مختلف درصد محافظت از خود در مقابل تهدیدها و خطرها و آسیب‌ها بوده‌اند، اما در جوامع جدید و با توجه به گسترش نهادهای اجتماعی و پیچیده‌تر شدن حیات اجتماعی، امنیت دارای انواع و گونه‌های مختلفی شده و به عبارتی می‌توان گفت امنیت در همه ابعاد زیست‌محیطی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی رخنه کرده است (یاری، ۱۳۹۱: ۴۰).

با شکست دست‌یابی به آرمان‌شهرهای سوسیالیست در قرن بیستم، در قرن بیست‌ویکم دیدگاه‌های جدید در زمینه عدالت در شهر ارائه شد و بیشتر نظریه‌پردازی‌های اخیر می‌کوشند، به جای انتقاد صرف از سرمایه‌داری، نظریه و عمل برنامه‌ریزی را به سمت عدالت در شهر سوق دهند و دورنمای مطلوب‌تری از آینده شهری را ارائه دهند (رفعیان و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۲). وجود بی‌عدالتی‌های جغرافیایی و توسعه نامتوازن در بخش‌های جغرافیایی کشور ممکن است موجب آسیب همبستگی و وحدت ملی شود و به بروز تحرکات واگرایانه به‌ویژه در مناطق قومی منجر شود که این مسئله تأثیر سوئی بر قدرت ملی دارد. بنابراین، تأمین امنیت ملی کشور در گرو رفع تهدیدات داخلی و خارجی است (احمدی‌پور و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۹). در نتیجه، برقراری امنیت، صلح، و ثبات مشروط بر این است که کشورها راهکاری متناسب با نیازها و چشم‌اندازهای خود ایجاد کنند (هاربوتل، ۲۰۰۰: ۵۴). همان‌طور که در دهه‌های اخیر در تحقیقات توسعه‌ای اعم از تحقیقات اقتصادی و اجتماعی و اکولوژیک به مناطق مرزی و تأثیرات مرزی توجه بسیاری صورت گرفته است. این رغبت و علاقه وافر به مناطقی که در امتداد مرزهای همگرایی کشورها قرار گرفته‌اند به‌طور مشخصی از این تصور نشئت گرفته که این مناطق جغرافیایی ویژه ممکن است موجب ایجاد سازگاری و همسانی اقتصادی در همگرایی بین کشورها شوند (نای بوهر، ۲۰۰۵: ۷۱).

هر منطقه یا محدوده‌ای فرهنگ، بستر نهادی، سنت‌ها، ارزش‌ها، و گرایش‌های خاص خود را دارد که موجب خلق راه‌حل‌هایی متفاوت با دیگر مکان‌ها می‌شود (جودی گل‌لر، ۱۳۹۸: ۵۶). با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی، ترکیبات قومی، و وضعیت تاریخی در جنوب شرق ایران، شرایط حساسی به لحاظ امنیتی شکل گرفته است. همجواری این منطقه با کشورهای افغانستان و پاکستان و قرارگرفتن در مسیر ترانزیت قاچاق مواد مخدر، شکاف‌های قومی-مذهبی درون منطقه‌ای، و پیوستگی‌های قومی و مذهبی مردم با آن سوی مرزها باعث پیچیدگی شرایط امنیتی در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی و همچنین شرایط نامناسب توسعه این مناطق شده است. افزون بر آن، انزوای جغرافیایی نسبت به مرکز، عدم مشارکت در سطح محلی و ملی، و توسعه نیافتگی استان در این امر بی‌تأثیر نبوده‌اند (احمدی‌پور و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۹).

حال مسئله‌ای که بسیار درباره جنوب شرق ایران مورد توجه است این است که سیاست‌های امنیتی در مناطق مرزی اغلب توسعه این مناطق را مختل کرده است. در نتیجه، نگارندگان در تحقیق حاضر بر آن‌اند با بررسی رتبه‌بندی شهرستان‌ها به لحاظ شاخص‌های امنیتی در سطح استان و میزان تأثیرگذاری متقابل آن با توسعه‌یافتگی این شهرستان‌ها

راهکاری در جهت برنامه‌ریزی برای ارتقای توسعه در سطح شهرستان‌ها ارائه نمایند. همچنین این تحقیق می‌تواند نقش بسزایی در برنامه‌ریزی‌های راهبردی دولت در جهت بهبود و نیل به آبادانی این مناطق دارا باشد.

با توجه به اینکه عامل اساسی مورد بررسی در تحقیق محرومیت استان سیستان و بلوچستان است، هدف کلی تبیین رابطه امنیت و توسعه شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان است و در ادامه پژوهش سعی می‌شود موارد زیر بحث و بررسی تفصیلی شود:

ارزیابی و تحلیل رابطه متقابل امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) و ابعاد آن با توسعه اجتماعی- فرهنگی، توسعه اقتصادی، توسعه زیربنایی و توسعه (شامل مجموع شاخص‌ها) در شهرستان‌های استان؛

ارائه رویکردهایی در جهت بهبود شاخص‌های امنیت در سه حوزه اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی در راستای بهبود توسعه شهرستان‌های استان و ایجاد زمینه پیشرفت در این منطقه.

در این راستا و با توجه به هدف نهایی، فرضیه اصلی پژوهش حاضر به‌منظور آزمون و نتیجه‌گیری به شرح زیر بیان می‌شود:

به نظر می‌رسد امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) با توسعه اجتماعی- فرهنگی، توسعه اقتصادی، توسعه زیربنایی، و توسعه (شامل مجموع شاخص‌ها) در شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان ارتباط معناداری دارد.

مبانی نظری

امنیت پدیده‌ای کیفی است که بر حسب درجه‌بندی‌های ذهنی توصیف‌شدنی است. اغلب، امنیت به معنای نبود تهدیدات و خطرها تعریف می‌شود. در این میان، دیدگاه کلاسیک به امنیت تا حدود زیادی بحث امنیت را به مرزهای سرزمینی یک کشور گره می‌زد تا جایی که تفسیر از مفهوم امنیت تا حدود زیادی تحت تأثیر مرزهای سیاسی و تهدیدهای عینی قرار می‌گیرد (کاپوانی راد و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۴). امنیت با مفهوم توسعه و ناامنی و با مفهوم عقب‌ماندگی گره خورده است. به گونه‌ای که مناطق جغرافیایی که شاخص‌های توسعه بهتری دارند دارای ضریب امنیتی بیشتری نیز می‌باشند و مناطق کمتر توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته جهان با مناطق ناامن منطبق‌اند (ویسی و محمدی‌نژاد، ۱۳۹۵: ۱۰۸). بر اساس دیدگاه‌ها و نظریه کارشناسان امر، تعاریف مختلفی برای اصطلاح «توسعه» وجود دارد که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: افزایش تولید اقتصادی و بهره‌وری، بهبود هر دو شاخص کمی و کیفی استانداردهای زندگی، بهبود سطح خدمات بهداشتی و امنیتی، کاهش بیکاری و تورم، و تأمین نیازهای اجتماعی و اقتصادی (فنی و همکاران، ۲۰۱۴: ۸۰). اما تجربه چند دهه گذشته به‌ویژه در دو دهه آخر قرن بیستم حاکی از تغییری اساسی در معنای توسعه بوده که در نهایت به صورت الگوی توسعه پایدار و متعادل متجلی شده است (شریف‌زادگان و همکاران، ۲۰۱۱: ۱۸۷). این پایداری زمانی محقق خواهد شد که هماهنگی و سازگاری منطقی بین نواحی و مناطق و توزیع عادلانه امکانات و خدمات در آن‌ها به‌وجود آید (عبدالی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۴).

تا سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، تمرکز اصلی در مطالعه مرزی در جغرافیای سیاسی بیشتر به طبقه‌بندی، تحدید، و علامت‌گذاری مرز محدود بود، اما به‌زودی همه چیز تغییر کرد و علایق در مطالعات مرزی نیز به گونه فزاینده‌ای به سوی این حقیقت گرایش پیدا کرد که مرزهای سیاسی نتیجه قلمروخواهی انسانی و محدودکردن قلمروی است که در آن انسان بتواند هویت فرهنگی خود را حفظ و آینده سیاسی خود را شکل دهد (دیکشیت، ۲۰۰۰: ۷۹). دست‌کم تا ۱۹۷۰، ادبیات جغرافیای سیاسی آکنده از مطالعات مربوط به مرز و سرحدات بود، اما اکنون کمتر انجام می‌گیرد (مویر، ۱۳۷۹: ۲۷۹). مطالعات اولیه بیشتر بر مبادی مرزها، تکامل خط مرز، شکل فیزیکی مرزها، و خصوصیات

کالبدی آن‌ها متمرکز بوده است (زرقانی، ۱۳۸۶: ۱۴). همچنین، برخلاف گذشته، دامنه موضوعی و گستره سرزمینی مطالعات مرزی بیشتر شده؛ چنان‌که موضوع‌های مطرح در مطالعات مرزی تنها به خط مرزی اختصاص ندارد، بلکه پس‌کرانه‌های خطوط مرزی هر کشوری، به‌مثابه عامل تأمین‌کننده امنیت خطوط مرزی، اهمیت بسزایی دارد (پیشگاهی‌فرد و سلطانی، ۱۳۸۸: ۱۷).

مراد از مناطق مرزی نواحی جغرافیایی مجاور مرز است (گر گوری و همکاران، ۲۰۰۹: ۵۳) که شهرها، روستاها، و اجتماعات انسانی را دربر می‌گیرد. از آنجا که مناطق مرزی دورترین مناطق کشور از مناطق مرکزی می‌باشند، بیشتر این مناطق در شمار عقب‌مانده‌ترین و محروم‌ترین بخش‌های کشور هستند (پیشگاهی‌فرد و کوهشاهی، ۱۳۹۰: ۱۱۱). توسعه در سطح هر منطقه تحت تأثیر عوامل بسیاری قرار دارد؛ از جمله تشکیلات اقتصادی در منطقه، ثبات اقتصادی، انواع الگوهای سازمانی، زیرساخت‌های فنی و اجتماعی، منابع طبیعی در دسترس، و اثرهای مستقیم و غیرمستقیم سیاست‌های اقتصادی دولت (محمدپور و امیری، ۱۳۹۹: ۱۱۶) و آمایش مناطق مرزی نوعی برنامه‌ریزی است که توسعه را با امنیت و دفاع در چارچوب شرایطی که مناطق مرزی دارند به یکدیگر پیوند می‌دهد و راهکاری برای توسعه مناطق مرزی معرفی می‌کند که در آن امنیت و توسعه لازم و ملزوم یکدیگر می‌شود (عندلیب، ۱۳۷۹: ۲۹). بنابراین، می‌توان «آمایش» را نوعی برنامه‌ریزی راهبردی-فضایی و «آمایش مناطق مرزی» را نوعی برنامه‌ریزی راهبردی در فضاهای مرزی کشورها دانست (نامی و محمدپور، ۱۳۹۰: ۸۵). در واقع، تعریفی از آمایش مورد قبول است که مبتنی بر نگرشی جامعه‌نگر است و توجه به مجموعه ابعاد دخیل در سازمان‌دهی فضایی منطقه‌ای را مورد نظر دارد. بر این اساس، آمایش مناطق مرزی عبارت است از: «سازمان‌دهی فضایی مناطق مرزی به‌منظور بهره‌وری مطلوب و مناسب از مزیت‌های این مناطق در راستای منافع ملی و در چارچوب توسعه و امنیت کشور» (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۴). شایان ذکر است این امر از طریق توزیع بهینه جمعیت و فعالیت در پهنه جغرافیایی مناطق مرزی امکان‌پذیر خواهد بود، به گونه‌ای که هریک از مناطق متناسب با قابلیت‌ها، نیازها، محدودیت‌ها، و تهدیدات مربوط به امنیت و دفاع در آن از طیف مناسبی از فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی، نظامی، و امنیتی برخوردار باشد و امکان رشد مادی و معنوی را برای ساکنان این مناطق فراهم سازد (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۵).

جدول ۱. توضیح، مشخصات، و تحلیل مناطق مرزی ایران

خصوصیات و ویژگی‌های مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران	۱) داشتن طولانی‌ترین مرز در بین کشورهای خاورمیانه (رتبه یکم) با تعدد و تنوع کشورهای همسایه (۱۵ کشور) و قرارگرفتن نیمی از استان‌های کشور در مناطق مرزی؛ ۲) تنوع جغرافیایی مرزی ایران (خشکی، آبی، کوهستانی، و کویری ...) که تدابیر دفاعی متفاوتی را می‌طلبد؛ ۳) تراکم کم جمعیت، پراکندگی آن، و وجود جمعیت‌های متحرک در برخی از مناطق مرزی؛ ۴) کمبود زیرساخت‌های توسعه و ضعف بنیان‌های اقتصادی این مناطق؛ ۵) تنوع خطرها و تهدیدات امنیتی و دفاعی از سوی همسایگان؛ ۶) محرومیت و توسعه‌نیافتگی شدید مناطق مرزی و وضعیت نامتوازن و نابرابری اقتصادی، فرهنگی و ...؛ ۷) داشتن قومیت‌های متنوع در مناطق مرزی و وجود ساختارهای سیاسی وابسته به قدرت‌های خارجی در برخی از کشورهای مجاور؛ ۸) بی‌ثباتی یا ضعف شدید در ایجاد ثبات کامل سیاسی، اداری، و اقتصادی اغلب کشورهای همسایه
مسائل و مشکلات مناطق مرزی ایران	۱) فقر و محرومیت شدید مردم مرزنشین که زمینه‌های ناامنی، آلودگی به قاچاق و ... را فراهم می‌کند؛ ۲) تحمیل هزینه‌های سنگین در ایجاد امنیت مناطق مرزی توأم با بروز مشکلات اجرایی و تلفات جانی و کاهش قدرت کنترل امنیت این مناطق؛ ۳) پخش ناامنی از طریق مهاجرین غیرقانونی، پناهندگان، قاچاقچیان مواد مخدر، اشرار، و گروه‌های معاند؛ ۴) به‌وجودآمدن شکاف‌های اجتماعی و تبعیضات قومی و فرهنگی در برخی از این مناطق؛ ۵) فقدان نظام تصمیم‌گیری منسجم، هماهنگ، و کارآمد در مناطق مرزی
راه‌حل‌ها و طرح‌های ارائه‌شده	۱) ارائه طرح آمایش پنج استان مرزی غرب کشور؛ ۲) طرح مطالعاتی محور شرق کشور با تأکید بر استان سیستان و بلوچستان در سال‌های ۱۳۶۹-۱۳۷۲؛ ۳) اجرای طرح احیا و توسعه در مناطق محروم به‌ویژه استان‌های مرزی کشور؛ ۴) انجام طرح‌های سامان‌دهی فضایی؛ ۵) کوشش در برقراری و پیونددهی توسعه و دفاع با یکدیگر؛ ۶) اقدامات تأمین نظامی و انتظامی به‌منظور کنترل مرزها؛ ۷) تلاش در جهت نظام‌مندکردن مبادلات بازرگانی با کشورهای مجاور از طریق استقرار بازارچه‌های مرزی؛ ۸) مشارکت بیشتر مردم از طریق شوراهای اسلامی در مناطق مرزی

چارچوب نظری توسعه مناطق مرزی، در کل، چارچوب توسعه منطقه‌ای است. از آنجا که مناطق مرزی با مناطق مرکزی متفاوت است، این چارچوب نظری بر تفسیر پدیده عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی استوار است. اصولاً همه نظریه‌های مربوط به توسعه منطقه‌ای بر پایه عدم تعادل منطقه‌ای به‌عنوان محور بحث‌هایشان می‌چرخند (عندلیب و مطوف، ۱۳۸۸: ۶۲). مهم‌ترین پایه‌های نظری توسعه منطقه‌ای که در آمایش مناطق مرزی تاکنون از آن استفاده شده متکی بر نظریه‌های مکان مرکزی والتز کریستالر، نظریه قطب رشد، نظریه مرکز-پیرامون جان، و نظریه بازگشت بوده است. گرچه این نظریه‌ها به‌صورت مستقیم به مناطق مرزی نپرداخته‌اند، دیدگاه‌هایی نظری در رابطه با عدم تعادل منطقه‌ای را مطرح کردند که بر نظریه‌ها و دیدگاه‌های نظری این مناطق تأثیرگذار بوده است (عندلیب و مطوف، ۱۳۸۸: ۶۳). تحقیق حاضر در ارتباط با امنیت و توسعه است که نگرش‌های موجود در این زمینه بررسی می‌شود:

نگرش‌های حاکم در ارتباط با توسعه و امنیت

راه‌حل اجرایی کاهش آسیب‌پذیری‌های امنیتی مناطق مرزی و محروم، به‌زعم نظریه‌پردازان، داشتن دید توسعه‌محور قائل به توسعه به‌عنوان شرط ایجاد امنیت است. چاره‌جویان معتدل با اشاره به واقعیت‌های نابرابری اقتصادی و اجتماعی میان ساکنان ایران و محرومیت‌های مردم کردستان، بلوچستان، ترکمن صحرا، و اعراب خوزستان قائل به ضرورت داشتن دیدگاهی جامع‌نگر در مورد توسعه این مناطق با امنیت و به‌ویژه ارتباط امنیت مناطق مرزی با امنیت ملی‌اند (سعیدی و اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۰-۳۱).

نگرش قائل به تقدم امنیت بر توسعه

این نگرش قائل به اجرای توسعه در بستر «امنیت» در مناطق مرزی است. بر این اساس، نخست باید امنیت برقرار باشد تا در مرحله دوم توسعه صورت گیرد. به عبارت دیگر، معتقدان به این دیدگاه، تحقق امنیت را شرط لازم و مقدم بر تحقق توسعه می‌دانند. به این ترتیب، در حقیقت، با اولویت قائل شدن به «امنیت»، توسعه را ابزار تحقق امنیت می‌دانند (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۱). در چنین حالتی امنیت زمینه‌ساز استقرار فعالیت‌ها و سکونتگاه‌ها با توجه به مزیت مکانی آن‌هاست. مکان‌گزینی صنایع، تأسیسات، و طرح‌های توسعه نیاز به فضاها و مکان‌های امن دارد (حافظ‌نیا، ۱۳۸۱: ۵۶). ویژگی‌های کشورهای معتقد به چنین دیدگاهی به‌طور عمده عبارت است از استقرار منابع حیاتی در مناطق مرزی هم‌جوار با کشورهای همسایه، وجود سابقه تاریخی برخورد و ستیز بر سر این منابع، داشتن موقعیت راهبردی، ممتاز و پُراهمیت مناطق مرزی، و نیز تمرکز نقاط و مناطق زیست و فعالیت در نزدیکی مناطق مرزی آن‌ها (سعیدی و اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۱).

نگرش قائل به تقدم توسعه بر امنیت

این نگرش معتقد به تحقق امنیت از طریق توسعه است. محور این اعتقاد بر این نظریه استوار است که از طریق توسعه می‌توان به استقرار امنیت رسید. از این رو، اولویت اول به توسعه و اولویت دوم به امنیت داده می‌شود. درحقیقت، محور این دیدگاه بر این عقیده استوار است که توسعه‌نیافتگی عامل اصلی ناامنی است (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۲). از طرف دیگر، ما مجبوریم برای اینکه ضریب امنیت را در حاشیه کشور و مرزها افزایش دهیم، به یک سری فعالیت‌های آمایشی مربوط به سایر بخش‌های توسعه ملی در آن مناطق دست بزنیم. مثلاً، از شرق کشور در گذشته احساس تهدید نمی‌کردیم، ولی الان می‌کنیم. بنابراین، باید ساختار فضایی سکونتگاه‌های آن را متحول کنیم. الگوی توزیع جمعیت و فعالیت را تغییر

دهیم. آمایش سرزمین باید برای این امر فکری بنماید و قابلیت‌ها و فرصت‌های جدید را در منطقه تعبیه نماید تا مکمل امنیت در این مناطق باشد (سعیدی و اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۱-۳۲).

نگرش قائل به درک متقابل امنیت و توسعه

در این نگرش، عقیده غالب بر آن نیست که امنیت و توسعه بر یکدیگر مقدم‌اند، بلکه ارتباط هم‌عرض و هم‌سنگ توسعه و امنیت برای آن حائز اهمیت است. اهمیت امنیت در کشورهایی که به این دیدگاه معتقدند با اهمیت توسعه هم‌سنگ و در ارتباط با یکدیگر است. به عبارت دیگر، در این کشورها درک متقابلی از توسعه و امنیت دیده می‌شود و آن‌ها را لازم و ملزوم یکدیگر می‌دانند (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۳).

نگرش قائل به تفکیک توسعه و امنیت در عرصه عمل

در این دیدگاه ارتباط بین توسعه و امنیت نادیده گرفته شده و درک متقابلی از سوی دست‌اندرکاران توسعه و امنیت نسبت به یکدیگر برقرار نشده است و توسعه و امنیت در مناطق مرزی بدون هماهنگی هر یک راه خود را می‌پیمایند (عندلیب، ۱۳۸۰: ۱۹۴). حال نگرشی که به‌عنوان پایه نظری مورد توجه قرار گرفته و ساختار پژوهش حاضر بر آن استوار گردیده دیدگاه سوم و قائل به درک متقابل امنیت و توسعه است.

توسعه ملی و امنیت ملی

توسعه ملی فرایند توسعه همه‌جانبه‌ای است که ابعاد گوناگون توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اکولوژی، و ارتباطات متقابل آن‌ها را دربر می‌گیرد، به گونه‌ای که هر کدام از ابعاد این فرایند در ارتباط مستمر با ابعاد دیگر قرار دارند و کنش و واکنش و تأثیر و تأثر متقابل یکدیگر را کامل و یک پیکره واحدی به نام توسعه ملی را پدید می‌آورند (احمدی‌پور و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۸). توسعه ملی باید بتواند کیفیت زندگی را به صورت نسبتاً هماهنگ و موزون در مناطق مختلف بهبود بخشد و از همه ظرفیت‌های منطقه‌ای و محلی اعم از امکانات طبیعی و نیروی فکری و انسانی استفاده کند (نظری‌پور، ۱۳۷۸: ۵۰).

در راستای امنیت و توسعه، تحقیقات متعددی در کشور ایران و به‌خصوص منطقه جنوب شرق صورت گرفته است که تعدادی از این مطالعات به‌اختصار در جدول ذیل آورده شده است. اما موضوعی که تحقیق حاضر را از سایر مطالعات متمایز می‌کند بررسی هم‌زمان ابعاد اصلی توسعه و امنیت و ارتباط میان آن‌ها برای دستیابی به راه‌حلی کاراست.

جدول ۲. تحقیقات انجام شده در زمینه امنیت

نویسنده	عنوان کتاب یا مقاله	نتیجه پژوهش
ملازهی (۱۳۸۰)	تحولات سیاسی-ایدئولوژیک در بلوچستان	سیستان و بلوچستان در معرض تأثیرپذیری و تأثیرگذاری اندیشه‌های سیاسی و عقیدتی است. به این مهم توجه شده که اندیشه طالبانی و ناسیونالیسم بلوچ تحت تأثیر حوزه‌های اقتدار تهران، اسلام‌آباد، قندهار، و کوئته قرار گرفته و آینده امنیتی منطقه در گرو قدرت تأثیرگذاری هرکدام از آن‌هاست. نویسنده ناتوانی سیاسی در بهره‌گیری از همه ظرفیت انقلاب اسلامی در جهت‌دهی به تحولات سیاسی را به زیان امنیت ملی ارزیابی می‌کند.
حافظنیا و رمینا (۱۳۸۴)	تحلیل ظرفیت‌های ژئوپلیتیک سواحل جنوب شرق ایران در راستای منافع ملی	جنوب شرق ایران با دارا بودن ظرفیت‌های ژئوپلیتیک فوق‌العاده اقتصادی، امنیتی، دسترسی، و ارتباطات منطقه‌ای و بین‌المللی واجد کارکردهای تولیدکننده قدرت در کشور است که تاکنون مورد غفلت واقع شده و با وجود دارا بودن پتانسیل‌های فوق‌الذکر یکی از عقب‌مانده‌ترین مناطق کشور به لحاظ اقتصادی، اجتماعی، و محیطی است. توسعه آینده کشور با توجه به موقعیت جغرافیایی و ساحلی دریای عمان وابسته به طراحی سیاست‌های کارآمد و استفاده بهینه از کارکردهای این منطقه است.
میرمحمدی (۱۳۸۴)	توسعه و امنیت	در این مقاله سعی شده ابعاد تعامل تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر یک از دو مؤلفه امنیت و توسعه (با رویکرد اقتصادی) در هفت محور بررسی و تحلیل شود: ۱) امنیت (مروری کوتاه بر مفهوم امنیت)؛ ۲) توسعه (مروری کوتاه بر مفهوم توسعه)؛ ۳) رابطه امنیت و توسعه؛ ۴) مدل تحلیل تقابل و تعامل امنیت و توسعه؛ ۵) تحلیل آثار نامی بر توسعه اقتصادی؛ ۶) تحلیل آثار توسعه بر امنیت. و در محور پایانی به ارائه نتیجه‌گیری پرداخته شده است. در نتایج این تحقیق آمده است بین امنیت و توسعه اقتصادی رابطه‌ای دوسویه و دیالکتیکی برقرار است به گونه‌ای که هر یک از دیگری تأثیرپذیر و در آن تأثیرگذار است.
عندلیب (۱۳۸۰)	نظریه پایه و اصول آمایش مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران	این کتاب به بررسی مسائل امنیتی نقاط مرزی در صحنه بروز تهدیدات و تهاجمات با اتکا بر منطق حوزه مطالعاتی آمایش مباحثی را از چگونگی پیوندیابی نظریه‌های امنیتی و دیدگاه‌های جاری در حوزه آمایش در رابطه با مناطق مرزی ارائه می‌دهد. در پایان، نویسنده راهبردها و سیاست‌های آمایش مناطق مرزی را بر اساس یافته‌ها ارائه کرده است.
اطاعت و موسوی (۱۳۹۰)	رابطه متقابل امنیت ناحیه‌ای و توسعه یافتگی فضاها سیاسی با تأکید بر سیستان و بلوچستان	این تحقیق با در نظر گرفتن ارتباط مستقیم میان امنیت ملی و توسعه ملی به بررسی سطح توسعه‌یافتگی استان‌های کشور به‌منظور مقایسه استان‌های مرزی و مرکزی پرداخته است. نتیجه حاصل شده نشان‌دهنده شکاف عمیقی میان سطح توسعه‌یافتگی استان سیستان و بلوچستان نسبت به دیگر نواحی است.
قنبری و روستایی (۱۳۹۲)	بررسی اولویت‌های برنامه‌ریزی و آمایش مناطق مرزی در استان آذربایجان شرقی با به‌کارگیری مدل تحلیل شبکه (ای این بی)	هدف: تعیین رویکردها و برنامه‌های توسعه در آمایش شهرهای مناطق مرزی استان آذربایجان شرقی. با تکیه بر روش ای این بی ^۱ و با ارائه رویکرد تصمیم‌گیری چندمعیاره برنامه‌های آمایشی را اولویت‌بندی می‌کند. پس از محاسبه تحلیل شبکه‌ای، از میان رویکردهای توسعه آمایشی این استان رویکرد توسعه اقتصادی با زیرمبارهای تأسیسات و تجهیزات زیربنایی، درمانی، حمل و نقل و ارتباطات، فعالیت‌های اقتصادی و محیط زیست در اولویت نخست، توسعه روابط دیپلماتیک و امنیت ملی در اولویت دوم، و رویکرد توسعه فرهنگی و اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. مهم‌ترین چالش فراروی امنیت در مناطق مرزی نارضایتی از فعالیت‌های اقتصادی است. نتایج این مقاله بیانگر آن است که اگر به لحاظ مسائل اقتصادی مردم این مناطق دلگرم باشند، تأثیرات مخرب سیاسی و امنیتی هدایت می‌شود و به‌طور چشم‌گیری کاهش می‌یابد. مسئله دیگر اینکه اگر به دنبال کاهش اقتصاد غیررسمی در مرزهای کشور هستیم، باید شرایط معیشتی مردم آن مناطق را بهبود بخشیم، زیرا اغلب مرزنشینان ناگزیرند به خاطر نیازهای روزمره زندگی خود دست به قاچاق کالا بزنند.
نامی و محمدپور (۱۳۹۰)	آمایش مناطق مرزی با تأکید بر ج.ا. ایران	هدف از این مقاله، ضمن تبیین جایگاه آمایش مناطق مرزی در نظام برنامه‌ریزی کشور، شناخت عناصر و مؤلفه‌های آن، چگونگی ارتباط این عناصر با دیگر عناصر نظام برنامه‌ریزی کشور، و شناخت اهمیت و ضرورت پرداختن به آمایش مناطق مرزی است. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی انجام گرفته. با فرض اینکه بین توسعه متناسب با آمایش دفاعی و امنیت در کشور و به‌ویژه در مناطق مرزی رابطه‌ی معناداری وجود داشته باشد، نتایج نشان می‌دهد توسعه و امنیت در مناطق مرزی لازم و ملزوم یکدیگرند. همچنین، شدت عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق داخلی در ایران بر توسعه ملی تأثیرگذار است.
نیشگاهی فرد و میرزاده کوشاهی (۱۳۹۰)	تیین موانع مدیریت بهینه مرزهای ج.ا. ایران و پاکستان	مرزهای ایران و پاکستان از جمله مرزهایی هستند که همواره مشکلات زیادی برای مرزبانان، ساکنان مناطق مرزی، و مسئولان ایجاد کرده‌اند. هدف از این پژوهش شناسایی و معرفی عوامل مختلف سیاسی، تاریخی، جغرافیایی، اقتصادی، فرهنگی، و مدیریتی است که سبب کم‌آبرودن اقدام‌های دست‌اندرکاران و نامطلوب بودن مدیریت مرزهای ایران و پاکستان شده است. نتایج نشان داده که مجموعه‌ای از عوامل سیاسی، اقتصادی، تاریخی، و فرهنگی همراه ویژگی‌های ساختاری مرز و مناطق مرزی مهم‌ترین موانع فراروی ایران در راستای مدیریت بهینه مرزهای خود با پاکستان است. هدف تبیین جایگاه آمایش مناطق مرزی در نظام برنامه‌ریزی کشور؛ شناخت عناصر و مؤلفه آن، چگونگی ارتباط این عناصر با دیگر عناصر نظام برنامه‌ریزی کشور، و شناخت اهمیت و ضرورت پرداختن به آمایش مناطق مرزی است. با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، نخست اصول آمایش سرزمین و مبنای نظری در این خصوص مطالعه شده و اصول آمایش مرزی با استفاده از مبنای نظری در این زمینه برداشت شده. نتیجه اینکه توسعه و امنیت در مناطق مرزی لازم و ملزوم یکدیگرند و شدت عدم تعادل منطقه‌ای میان مناطق مرزی و مناطق داخلی در ایران بر توسعه ملی تأثیرگذار است.
عزتی، حیدری‌پور و اقبالی (۱۳۹۰)	نقش و جایگاه آمایش مناطق مرزی در نظام برنامه‌ریزی (مطالعه موردی: مناطق مرزی ایران)	این مقاله در پی تبیین جایگاه آمایش مناطق مرزی در نظام برنامه‌ریزی کشور، شناخت عناصر و مؤلفه‌های آن، و شناخت اهمیت و ضرورت پرداختن به آمایش مناطق مرزی است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی بوده و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از تکنیک سوات ^۲ استفاده شده است. در تحلیل یافته‌ها به این نتیجه دست یافته است که آمایش مناطق مرزی سعی دارد موانع توسعه در این مناطق را بردارد و با ارائه یک نوع برنامه‌ریزی فضایی-راهبردی توسعه یکپارچه و پایدار ملی را تحقق بخشد.
یغوری و بهشتی‌فر (۱۳۹۱)	تحلیل ظرفیت‌ها و محدودیت‌ها در راستای توسعه منطقه‌ای با تأکید بر آمایش مناطق مرزی ایران (استان سیستان و بلوچستان)	با برنامه‌ریزی راهبردی به تأثیر اجرای سیاست‌های استراتژیک بر توسعه شرق کشور و استان سیستان و بلوچستان پرداخته است. نتایج: در بُعد عوامل درونی، موقعیت سوق‌الجیشی چاپهار مهم‌ترین نقطه و ضعف شبکه‌های زیربنایی شامل حمل و نقل، تأمین و توزیع انرژی مهم‌ترین نقطه ضعف محسوب می‌شود. از سوی دیگر، در بُعد عوامل خارجی وجود بندر چاپهار به‌عنوان دروازه مبادلات به‌عنوان مهم‌ترین فرصت و قرار گرفتن در مسیر بین‌المللی مواد مخدر و قاچاق کالا مهم‌ترین تهدید در توسعه محسوب می‌شود.
طواوسی، اسکندری ثانی و حسین‌زاده کرمانی (۱۳۹۱)	قابلیت‌ها و تنگناهای توسعه‌محور شرق در شرایط امروز ایران و منطقه	متغیرهای عوامل نامنی در منطقه کاوش شد. هدف مطالعه عوامل نامنی در ابعاد داخلی و خارجی در جنوب شرق ایران است. جامعه آماری مورد استفاده در این پژوهش شامل ۱۴۳ نفر از متخصصان است. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و تحلیل با استفاده از نرم‌افزار ای بی ایس انجام شده است. نتایج: عوامل داخلی و خارجی هر کدام به سهم خود در ایجاد نامنی در جنوب شرق ایران (سیستان و بلوچستان) مؤثرند؛ منتها سهم عوامل خارجی بیش از عوامل داخلی است.
احمدی‌پور، حیدری موصولو و میرجلالی (۱۳۹۰)	تیین عوامل نامنی در جنوب شرق ایران	

مأخذ: مطالعات نگارندگان در تحقیق‌های پیشین

1. ANP
2. SWOT

روش پژوهش

قلمرو پژوهش استان سیستان و بلوچستان است که به تفکیک شهرستان‌های زاهدان، زابل، زهک، هیرمند، خاش، ایرانشهر، دلگان، سراوان، سیب و سوران، سرباز، زابلی، نیکشهر، چابهار و کنارک در نظر گرفته شده‌اند که بر اساس ویژگی‌های مشابه و بر مبنای اطلاعات موجود در هشت گروه گنجانده شده‌اند. پژوهش حاضر بر اساس هدف کاربردی و از نوع تحقیقات علمی است. بر اساس ماهیت و روش از دو روش توصیفی-تحلیلی و همبستگی استفاده شده. ماهیت داده‌های مورد استفاده کمی است و شیوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات میدانی و اسنادی است. چارچوب نگارش را می‌توان بر پایه رابطه متقابل امنیت و شاخص‌های توسعه قرار داد با بیان این نکته که توسعه به‌عنوان متغیر وابسته و امنیت به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است.

برای دستیابی به پهنه‌بندی و رتبه‌بندی امنیت در سطح استان و ارزیابی و بررسی شاخص‌های امنیت در سه بُعد «اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی»، جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز به دو صورت زیر بوده است:

۱. کتابخانه‌ای: بررسی اسناد، طرح‌ها، و برنامه‌های تهیه‌شده از استانداری استان سیستان و بلوچستان و مطالعه تحقیقاتی‌های پیشین مرتبط با موضوع پژوهش و استنتاج از آن‌ها؛
 ۲. میدانی: طراحی پرسش‌نامه و پرسش از خبرگان و همچنین مصاحبه با متخصصان امر^۱: در این قسمت ذکر این نکته ضروری است که از رویکرد اشباع نظری برای تعیین کفایت در انتخاب و استخراج شاخص‌ها و عوامل مدنظر استفاده شده و مصاحبه و تکمیل پرسش‌نامه‌ها تا رسیدن نگارندگان به اشباع داده‌های نهایی ادامه یافته است. در راستای ارزیابی شاخص‌های توسعه و رتبه‌بندی شهرستان‌ها به لحاظ توسعه آن‌ها در سه بُعد «اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، و زیربنایی» دستیابی به داده‌ها به گونه ذیل بوده است^۲:
 ۱. بررسی اسناد آمایش سرزمین استان سیستان و بلوچستان (۱۳۸۷): تهیه‌شده از سازمان برنامه و بودجه استان؛
 ۲. بررسی آخرین سال‌نامه آماری استان سیستان و بلوچستان: تهیه‌شده از سازمان برنامه و بودجه استان؛
 ۳. مطالعه تحقیقاتی‌های پیشین مرتبط با موضوع پژوهش.
- در زمینه توسعه نیز شهرستان‌های استان با توجه به شاخص‌های موجود و بررسی شرایط شهرستان‌ها با استفاده از مدل تاکسونومی در هشت گروه رتبه‌بندی شده‌اند.
- بخش اصلی که در این تحقیق مورد بررسی است تجزیه و تحلیل ارتباط میان هریک از ابعاد امنیت و توسعه با روش همبستگی و آزمون‌های پارامتریک پیرسون و رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس^۳ است.

۱. استادان دانشگاهی در رشته‌های شهرسازی، برنامه‌ریزی توسعه، و جغرافیای سیاسی، کارشناسان و صاحب‌نظران در حیطه موضوع مورد بررسی پژوهش و همچنین شاغلان دستگاه‌های اجرایی مربوطه هدف این بخش از مطالعه بوده‌اند.

۲. تحلیل‌های بخش امنیت در این خصوص در پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منطقه‌ای تحت عنوان «بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی با استفاده از روش تحلیل اثرات متقابل و تکنیک AHP» به تفصیل توسط نگارندگان بحث و بررسی شده و در هشت گروه رتبه‌بندی گردیده‌اند.

شکل ۱. مراحل اجرای پژوهش

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش

معرفی محدوده مورد مطالعه

استان سیستان و بلوچستان به‌عنوان پهناورترین استان در ناحیه جنوب شرقی کشور واقع شده است. این استان ۱۳۳۰ کیلومتر مرز خاکی با دو کشور پاکستان و افغانستان و ۳۰۰ کیلومتر مرز آبی در کرانه‌های شمالی دریای عمان دارد که در واقع کل مرزهای استان معادل یک‌ششم از کل مرزهای جمهوری اسلامی ایران است. این استان از شمال به استان

خراسان جنوبی، از جنوب به دریای عمان، از شرق به کشورهای پاکستان و افغانستان، و از غرب به استان‌های هرمزگان و کرمان محدود شده است (پورتال استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۳).

مساحت استان ۱۸۷۵۰۲ کیلومتر مربع است که ۱۱٫۵ درصد از وسعت کشور را دربر می‌گیرد. این استان بین ۲۵ درجه و ۳ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۹ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه و ۴۹ دقیقه تا ۶۳ درجه و ۲۰ دقیقه طول شرقی واقع شده است (گزارش اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۰: ۲). بر اساس آخرین تقسیمات کشوری این استان دارای ۱۴ شهرستان، ۳۷ مرکز شهری، ۴۰ بخش، ۱۰۲ دهستان، و ۹۲۳۶ آبادی کددار است (گزارش اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۰: ۲).

شکل ۳. موقعیت جغرافیایی استان سیستان و بلوچستان

بحث و یافته‌ها

در پژوهش حاضر شهرستان‌های استان برای ارزیابی انواع شاخص‌ها و برای برجسته‌کردن قسمت‌هایی از استان به لحاظ کارکرد و دستیابی به نتایج منطقی در غالب هشت گروه گنجانیده شده است.

در حیطه امنیت، همان‌طور که پیش‌تر بیان شد، در طی اجرای پژوهش، به بررسی و میزان تأثیرگذاری شاخص‌های امنیت با استفاده از تکنیک ای‌اچ‌پی^۱ در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی در ایجاد خطر و بحران در هریک از شهرستان‌های استان پرداخته شد و درنهایت به رتبه‌بندی امنیت این شهرستان‌ها و ارائه راهکارهایی در راستای بهبود امنیت منجر گردید. در ادامه شاخص‌های مورد ارزیابی و درنهایت نتایج یادشده به‌اختصار بیان شده است.

جدول ۳. شاخص‌های مورد ارزیابی در زمینه امنیت استان

معیارها	زیرمعیارها
امنیت اقتصادی	۱. قاچاق کالا، ارز و غیره؛ ۲. بازارچه‌های مرزی؛ ۳. (روند) نرخ بیکاری؛ ۴. درآمد متغیر؛ ۵. فقر مالی؛ ۶. اشتغال فرصت‌های شغلی توسط اتباع بیگانه؛ ۷. محرومیت شهرستان در زمینه زیربنایها؛ ۸. کمبود آب و خشک‌سالی‌های پی‌درپی؛ ۹. شغل‌های کاذب؛ ۱۰. دوری از محورهای اصلی توسعه؛ ۱۱. امنیت شغلی
امنیت اجتماعی	۱. تأثیرپذیری مردم از فرهنگ بیگانگان (خصوصاً کشورهای افغانستان و پاکستان و هند)، فقر فرهنگی، و پایین بودن سطح سواد؛ ۲. نیرو، تجهیزات، و خودروهای پلیسی (تعداد)؛ ۳. افزایش تفکرات سلفی‌گری و وهابیت؛ ۴. عدم یکپارچگی مذهب، تعدد طوایف و تضاد منافع اقوام، قبایل و مذاهب؛ ۵. فرهنگ‌های عشیره‌ای و طایفه‌ای؛ ۶. بهداشت روانی؛ ۷. قانون‌گریزی و حمل سلاح‌های غیرقانونی؛ ۸. مهاجرت شیعیان به خارج از استان؛ ۹. پراکندگی جمعیت و نرخ رشد جمعیت قومیت‌ها؛ ۱۰. تعداد اتباع خارجی (افغانه)؛ ۱۱. شبکه‌های ماهواره‌ای؛ ۱۲. اعتیاد و معضلات ناشی از استعمال مواد مخدر؛ ۱۳. اعتماد جامعه به حکومت؛ ۱۴. جوان‌بودن جمعیت و بالا بودن ضریب تکفل؛ ۱۵. حضور و جذب طلاب خارجی در مدارس دینی و حوزه‌های علمیه اهل سنت از کشورهای افغانستان، پاکستان، ازبکستان و ...
امنیت سیاسی	۱. گروهک‌های مخالف حکومت مرکزی؛ ۲. گوناگونی سیاسی احزاب معاند؛ ۳. فعالیت باندهای شرور (اشرار سازمان‌یافته) و قاچاقچیان مواد مخدر، انسان، و کالا در منطقه؛ ۴. نفوذ سران طوایف و عشایر بلوچ؛ ۵. گستردگی، عدم کنترل مناسب، و ناپایداری سیاسی در مرزها؛ ۶. تهدیدات نظامی؛ ۷. رفت و آمدهای غیرقانونی از مرزها؛ ۸. همجواری با دو کشور متزلزل پاکستان و افغانستان؛ ۹. گذرگاه بین‌المللی مواد مخدر؛ ۱۰. اسکان اهل سنت در مرزها و نقاط استراتژیک؛ ۱۱. موقعیت جغرافیایی و استراتژیک استان؛ ۱۲. واگرایی استان به سمت کشورهای بیگانه؛ ۱۳. حضور و فعالیت منافقین در پاکستان، تلاش در جذب جوانان استان، تردد عناصر و تیم‌های عملیاتی آن‌ها از معابر استان؛ ۱۴. محور قرارگرفتن روحانیت اهل سنت در استان؛ ۱۵. آدم‌ربایی به‌منظور رسیدن به اهداف سیاسی و اخذی

مأخذ: استنتاج نگارندگان از اسناد کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه‌های تکمیل شده

جدول ۴. رتبه‌بندی شهرستان‌ها بر اساس امنیت (از کم‌خطرترین تا پرخطرترین)

شهرستان	امنیت اجتماعی		امنیت اقتصادی		امنیت سیاسی		امنیت
	رتبه	ضریب	رتبه	ضریب	رتبه	ضریب	
C۱. زابل، زهک، و هیرمند	۱	۰/۰۸۶	۴	۰/۱۱۲	۱	۰/۰۵۲	۱
C۲. زاهدان	۲	۰/۱۰۷	۳	۰/۰۹۲	۲	۰/۰۵۹	۲
C۳. خاش	۳	۰/۱۰۹	۲	۰/۰۸۵	۴	۰/۱۱۰	۴
C۴. ایرانشهر و دلگان	۴	۰/۱۲۱	۱	۰/۰۶۸	۳	۰/۱۰۱	۳
C۵. سراوان، سیب‌وسوران و زابلی	۷	۰/۱۴۶	۶	۰/۱۶۱	۶	۰/۱۶۲	۷
C۶. سرباز	۸	۰/۱۶۳	۸	۰/۱۹۴	۸	۰/۱۹۹	۸
C۷. نیک‌شهر	۶	۰/۱۳۷	۷	۰/۱۶۵	۵	۰/۱۴۳	۵
C۸. چابهار و کنارک	۵	۰/۱۳۱	۵	۰/۱۲۳	۷	۰/۱۷۵	۶

مأخذ: مطالعات نگارندگان

در جدول ۴ رتبه‌بندی هر شهرستان به تفکیک امنیت اقتصادی، اجتماعی، و سیاسی و همچنین امنیت کلی آورده شده است. نکته قابل توجه این است که نتایج تکنیک ای‌اچ پی بین صفر و ۱ است؛ حال با توجه به شاخص‌های موجود، هر چه ضرایب به‌دست آمده به یک نزدیک‌تر باشد شهرستان مورد نظر در معرض خطر بیشتری است و در نتیجه دارای امنیت کمتری است. بر اساس نتایج حاصله در حوزه امنیت اجتماعی بر اساس اولویت شهرستان‌های «زابل، زهک، و هیرمند»، «زاهدان» و «خاش» دارای بیشترین میزان امنیت و کمترین میزان خطر می‌باشند. در حوزه امنیت اقتصادی شهرستان‌های «ایرانشهر و دلگان»، «خاش» و «زاهدان» و در حوزه امنیت سیاسی شهرستان‌های «زابل، زهک، و

هیرمند»، «زاهدان» و «ایرانشهر و دلگان» به ترتیب اولویت نسبت به دیگر شهرستان‌ها دارای امنیت بیشتری می‌باشند. در بررسی مجموع شاخص‌های امنیت نیز «زابل، زهک، و هیرمند»، «زاهدان» و «ایرانشهر و دلگان» به ترتیب دارای بیشترین میزان امنیت و کمترین میزان خطر می‌باشند و پُرخطرترین شهرستان در همهٔ زمینه‌ها «سرباز» است. در مبحث توسعه نیز شهرستان‌های مرزی و غیرمرزی استان سیستان و بلوچستان در قالب هشت گروه با توجه به شاخص‌هایی که در سه حوزهٔ توسعه ارائه شده بود با روش تاکسونومی رتبه‌بندی شدند که در ادامه آورده شده است.

جدول ۵. شاخص‌های مورد ارزیابی در زمینهٔ توسعهٔ استان

ابعاد	شاخص‌ها
اجتماعی - فرهنگی	۱. تعداد پزشک عمومی برای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت؛ ۲. تعداد پزشک متخصص برای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت؛ ۳. تعداد تخت بیمارستانی برای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت؛ ۴. تعداد کتاب کتابخانه به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت؛ ۵. میزان باسوادی جمعیت بالای ۶ سال؛ ۶. میزان باسوادی زنان (بالای ۶ سال)؛ ۷. میزان باسوادی جمعیت روستایی و غیرساکن؛ ۸. نسبت دانش‌آموز دختر به دانش‌آموز پسر مشغول به تحصیل؛ ۹. نسبت فارغ‌التحصیلان دختر به پسر دورهٔ متوسطهٔ عمومی و پیش‌دانشگاهی؛ ۱۰. درصد میزان شهرنشینی؛ ۱۱. معکوس بُعد خانوار
اقتصادی	۱. نسبت جمعیت فعال از نظر اقتصادی به کل جمعیت در دورهٔ ده‌ساله؛ ۲. نسبت مجموع شاغلان به کل جمعیت در دورهٔ ده‌ساله؛ ۳. نسبت شاغلان بخش صنعت به کل شاغلان؛ ۴. درصد اشتغال زنان به کل اشتغال؛ ۵. نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت)؛ ۶. معکوس بار تکفل
زیربنایی	۱. طول کل راه‌های اصلی به ازای هر ۱۰۰ کیلومتر مربع؛ ۲. نسبت طول راه‌های آسفالت به کل راه‌های منطقه؛ ۳. نسبت طول راه‌های اصلی چهارخطه (بزرگراه و آزادراه) به کل راه‌های آسفالت؛ ۴. نسبت راه‌های آسفالت روستایی به کل راه‌های روستایی؛ ۵. درصد مسکن‌های بادوام (نسبت مسکن بادوام به کل مسکن)؛ ۶. نسبت پروانه‌های ساختمانی دوطبقه و بیشتر به کل پروانه‌های صادرشده؛ ۷. درصد خانوارهای روستایی دارای برق؛ ۸. درصد مشترکین برق صنعت و معدن؛ ۹. درصد فروش برق در مصارف صنعت و معدن؛ ۱۰. معکوس درصد تصادفات منجر به فوت از کل تصادفات

مأخذ: استنتاج نگارندگان از اسناد کتابخانه‌ای و مطالعات پیشین

جدول ۶. رتبه‌بندی شهرستان‌ها بر اساس توسعه (از توسعه‌یافته‌ترین تا محروم‌ترین)

شهرستان	توسعهٔ اجتماعی - فرهنگی		توسعهٔ اقتصادی		توسعهٔ زیربنایی		رتبه
	رتبه	Fi	رتبه	Fi	رتبه	Fi	
C۱. زابل، زهک، و هیرمند	۲	۰.۲۹۵	۲	۰.۱۴۵	۴	۰.۶۶۸	۲
C۲. زاهدان	۱	۰.۲۴۵	۱	۰.۰۶۱	۱	۰.۴۹۲	۱
C۳. خاش	۴	۰.۴۶۶	۴	۰.۴۴۳	۵	۰.۷۵۷	۴
C۴. ایرانشهر و دلگان	۳	۰.۳۴۹	۳	۰.۲۸۰	۳	۰.۶۵۸	۳
C۵. سراوان، سیب‌وسوران و زابلی	۵	۰.۵۷۸	۵	۰.۷۹۰	۷	۰.۷۸۲	۶
C۶. سرباز	۸	۰.۹۵۰	۸	۰.۶۷۳	۶	۰.۸۰۳	۸
C۷. نیک‌شهر	۶	۰.۶۵۸	۶	۰.۷۵۷	۸	۰.۹۲۱	۷
C۸. چابهار و کنارک	۷	۰.۷۶۹	۷	۰.۶۲۸	۲	۰.۵۷۸	۵

مأخذ: مطالعات نگارندگان

در این بخش رتبه‌بندی توسعهٔ شهرستان‌ها بر مبنای ضرایب به‌دست آمده است. ضمن اینکه در مدل تاکسونومی Fi به‌دست‌آمده برای هر شهرستان بین صفر و ۱ است و هر چقدر ضریب یادشده به صفر نزدیک‌تر باشد نشان‌دهندهٔ توسعه‌یافتگی بیشتر و هر قدر به یک نزدیک‌تر باشد بیانگر عدم توسعه‌یافتگی است.

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، در رتبه‌بندی شهرستان‌ها در حوزهٔ توسعهٔ اجتماعی - فرهنگی سه شهرستانی که دارای بیشترین میزان توسعه می‌باشند به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: «زاهدان»، «زابل، زهک، و هیرمند» و «ایرانشهر و دلگان». شهرستان‌های «زاهدان»، «زابل، زهک، و هیرمند» و «ایرانشهر و دلگان» همچنین در زمینهٔ

توسعه اقتصادی به ترتیب اولویت بیشترین توسعه را دارا می‌باشند. در بُعد توسعه زیربنایی، شهرستان‌های «زاهدان»، «چابهار و کنارک» و «ایرانشهر و دلگان» بر اساس اولویت دارای بیشترین رتبه‌اند. و در پایان با بررسی مجموع ضرایب شاخص‌ها برای هر شهرستان، شهرستان‌های «زاهدان»، «زابل، زهک، و هیرمند» و «ایرانشهر و دلگان» به لحاظ اولویت دارای بیشترین میزان توسعه و بالاترین رتبه‌اند.

در ادامه با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس میزبان همبستگی و ارتباط هر یک از ابعاد امنیت و توسعه نسبت به یکدیگر بررسی شده است. ذکر این نکته لازم است که برای مشخص کردن همبستگی بین متغیرهای پژوهش از آزمون پارامتریک استفاده شده است. دلیل استفاده از آزمون پارامتریک پیرسون است که داده‌ها از توزیع نرمال پیروی می‌کنند و مقیاس متغیرها فاصله‌ای است. برای مشخص کردن نرمال بودن داده‌ها آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بر روی داده‌ها انجام شده است. شروط این آزمون به شرح زیر است:

$$H_0: \text{Sig داده نرمال است} > 0.05 \quad H_1: \text{داده نرمال نیست} < 0.05$$

در نتایج جدول ۶، ۱. Sig داده‌ها از ۰/۰۵ بیشتر است. در نتیجه توان رد کردن H_0 را نداریم. پس داده‌ها نرمال‌اند.

جدول ۷. نتیجه آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

		امنیت اجتماعی	امنیت اقتصادی	امنیت سیاسی	امنیت	توسعه اجتماعی - فرهنگی	توسعه اقتصادی	توسعه زیربنایی	توسعه
	N	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	۰/۱۲۵۰۰	۰/۱۲۵۰۰	۰/۱۲۵۱۳	۰/۱۲۵۰۰	۰/۵۳۸۷۵	۰/۴۸۴۶۳	۰/۷۲۰۷۹	۰/۶۴۳۶۴
	Std. Deviation	۰/۰۲۴۴۴۲	۰/۰۴۴۳۳۹	۰/۰۵۳۶۵۹	۰/۰۴۴۵۹۳	۰/۲۴۶۳۷۵	۰/۲۷۵۴۱۳	۰/۱۴۹۲۴۳	۰/۱۹۰۴۸۲
Most Extreme Differences	Absolute	۰/۱۱۹	۰/۱۶۷	۰/۱۴۱	۰/۲۰۵	۰/۱۵۴	۰/۱۹۹	۰/۱۳۸	۰/۱۴۹
	Positive	۰/۱۱۹	۰/۱۴۷	۰/۱۴۱	۰/۱۹۷	۰/۱۵۴	۰/۱۴۱	۰/۱۳۸	۰/۱۳۵
	Negative	-۰/۱۰۶	-۰/۱۶۷	-۰/۱۳۰	-۰/۲۰۵	-۰/۱۱۷	-۰/۱۹۹	-۰/۱۲۰	-۰/۱۴۹
Kolmogorov-Smirnov Z		۰/۳۳۶	۰/۴۷۱	۰/۳۹۹	۰/۵۷۹	۰/۴۳۷	۰/۵۶۲	۰/۳۹۱	۰/۴۲۲
Asymp. Sig. (2-tailed)		۱/۰۰۰	۰/۹۸۰	۰/۹۹۷	۰/۸۹۱	۰/۹۹۱	۰/۹۱۰	۰/۹۹۸	۰/۹۹۴

a. Test distribution is Normal. // b. Calculated from data.

مأخذ: مطالعات نگارندگان

در ادامه، آزمون‌های انجام شده در ارتباط با معیارهای امنیت و توسعه برای بررسی فرضیه به شرح زیر است:

جدول ۸. نتایج آزمون‌های همبستگی در نرم‌افزار اس پی اس

		امنیت	توسعه اجتماعی - فرهنگی	توسعه اقتصادی	توسعه زیربنایی	توسعه (مجموع شاخص‌ها)
امنیت (مجموع شاخص‌ها)	Pearson Correlation	۱	**۰/۹۵۹	**۰/۸۹۶	۰/۵۸۹	**۰/۸۵۷
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۰	۰/۰۰۳	۰/۱۲۴	۰/۰۰۰
امنیت اجتماعی	Pearson Correlation	۱	**۰/۸۵۴	**۰/۸۴۲	۰/۵۵۱	**۰/۸۶۵
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۷	۰/۰۰۹	۰/۱۵۷	۰/۰۰۶
امنیت اقتصادی	Pearson Correlation	۱	*۰/۷۹۳	*۰/۷۰۹	۰/۶۵۶	**۰/۸۴۸
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۱۹	۰/۰۴۹	۰/۰۷۷	۰/۰۰۸
امنیت سیاسی	Pearson Correlation	۱	**۰/۹۵۵	**۰/۹۰۱	۰/۵۱۱	**۰/۹۲۸
	Sig. (2-tailed)		۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۰/۱۹۵	۰/۰۰۱
	N	۸	۸	۸	۸	۸

مأخذ: مطالعات نگارندگان

فرضیه اصلی پژوهش^۱: به نظر می‌رسد امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) با توسعه اجتماعی- فرهنگی، توسعه اقتصادی، توسعه زیربنایی و توسعه (شامل مجموع شاخص‌ها) در شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان ارتباط مستقیمی دارد:

- با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۸، بین امنیت و توسعه فرهنگی- اجتماعی با سطح معناداری ($Sig = ۰/۰۰۰$) و ضریب همبستگی $۰/۹۵۹$ ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. در نتیجه، همبستگی امنیت و توسعه اجتماعی- فرهنگی در سطح ۹۹ درصد قابل تعمیم و مورد تأیید است و با توجه به نتیجه آزمون بین این دو بُعد رابطه قوی وجود دارد.

- با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون که در جدول ۸ آورده شده، بین امنیت و توسعه اقتصادی با سطح معناداری ($Sig = ۰/۰۰۳$) و ضریب همبستگی $۰/۸۹۶$ ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. در نتیجه، همبستگی امنیت و توسعه اقتصادی در سطح ۹۹ درصد قابل تعمیم و مورد تأیید است و با توجه به نتیجه آزمون بین دو بُعد یادشده رابطه قوی وجود دارد.

- با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون که در جدول ۸ آورده شده بین امنیت و توسعه زیربنایی با سطح معناداری ($Sig = ۰/۱۲۴$) و ضریب همبستگی $۰/۵۸۹$ ارتباط معنادار وجود ندارد.

- با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون که در جدول ۸ آورده شده، بین امنیت و توسعه با سطح معناداری ($Sig = ۰/۰۰۰$) و ضریب همبستگی $۰/۹۵۷$ ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد. نتیجه در سطح ۹۹ درصد قابل تعمیم و مورد تأیید است و با توجه به نتیجه آزمون بین امنیت و توسعه رابطه قوی وجود دارد.

با توجه به نتایج آزمون‌های همبستگی انجام‌شده، توسعه (شامل همه شاخص‌ها) با امنیت و ابعاد آن ارتباط قوی و معنادار داشته است. حال بین توسعه و امنیت (شامل مجموع معیارها) آزمون رگرسیون گرفته شده. این آزمون نشان خواهد داد که چه مقدار از توسعه استان را امنیت می‌تواند تبیین کند؛ درواقع، همان‌طور که پیش‌تر بیان شد، توسعه به‌عنوان متغیر وابسته و امنیت به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است.

جدول ۹. Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
۱	^a .۹۵۷	۰.۹۱۶	۰.۹۰۳	۰.۰۵۹۴۰

a. Predictors: (Constant), Amniyat

مأخذ: مطالعات نگارندگان

جدول Model Summary به معنای خلاصه مدل است. این جدول مقادیر R و R^2 را نشان می‌دهد. مقدار R برابر است با $۰/۹۵۷$ ؛ اشاره دارد به همبستگی ساده بین دو متغیر و به عبارتی شدت همبستگی بین دو متغیر را نشان می‌دهد. همان‌طور که از مقدار R (همبستگی پیرسون بین دو متغیر که در قسمت‌های قبل نیز بیان شد) نمایان است، بین دو متغیر امنیت و توسعه همبستگی در حد خیلی قوی وجود دارد. مقدار R^2 نشان می‌دهد که چه مقدار از متغیر وابسته یعنی توسعه

۱. تبیین و آزمون فرضیه‌های دیگر در این خصوص (رابطه امنیت اجتماعی با توسعه، رابطه امنیت اقتصادی با توسعه، و رابطه امنیت سیاسی با توسعه) در پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منطقه‌ای با نام «بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی با استفاده از روش تحلیل اثرات متقابل و تکنیک AHP» به تفصیل توسط نگارندگان بحث و بررسی شده است.

می‌تواند توسط متغیر مستقل یعنی امنیت تبیین شود. در واقع، متغیر امنیت می‌تواند ۹۱/۶ درصد از تغییرات متغیر توسعه را تبیین کند که در واقع مقدار چشم‌گیری است.

جدول ۱۰. ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	۰٫۲۳۳	۱	۰٫۲۳۳	۶۵٫۸۲۸	^b ۰٫۰۰۰
Residual	۰٫۰۲۱	۶	۰٫۰۰۴		
Total	۰٫۲۵۴	۷			

a. Dependent Variable: Tose

b. Predictors: (Constant), Amniyat

مأخذ: مطالعات نگارندگان

جدول ANOVA نشان می‌دهد که آیا مدل رگرسیون می‌تواند به طور معناداری (و مناسبی) تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کند. برای بررسی معناداری به (Sig) نگاه می‌کنیم و چون (Sig = ۰٫۰۰۰) است نتیجه می‌گیریم که مدل رگرسیونی معنادار است. در نتیجه مدل به کاررفته پیش‌بینی‌کننده خوبی برای متغیر توسعه است و در سطح ۹۹ درصد قابل تعمیم و مورد تأیید است.

جدول ۱۱. Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	۰٫۱۳۲	۰٫۰۶۶		۱٫۹۹۵	۰٫۰۹۳
Amniyat	۴٫۰۸۹	۰٫۵۰۴	۰٫۹۵۷	۸٫۱۱۴	۰٫۰۰۰

a. Dependent Variable: Tose

مأخذ: مطالعات نگارندگان

جدول Coefficients اطلاعاتی درباره متغیرهای پیش‌بینی به ما می‌دهد. این جدول اطلاعات ضروری برای پیش‌بینی متغیر وابسته را در اختیار ما قرار می‌دهد. مشاهده می‌کنیم که مقدار ثابت (constant) و متغیر امنیت هر دو در مدل معنادار شده‌اند (با توجه به ستون sig). پس از تعیین معنادار بودن مقدار ثابت و متغیر امنیت، ستون Standardized Coefficients بیانگر ضریب رگرسیونی استاندارد شده یا مقدار بتا است. ضریب رگرسیونی استاندارد شده یا Beta ۰٫۹۵۷ است که بیانگر میزان تأثیر متغیر مستقل (امنیت) بر متغیر وابسته (توسعه) است.

نتیجه‌گیری

عناصر متعدد و متنوعی در امنیت و توسعه مناطق مرزی دخیل‌اند؛ همان‌طور که بیان شد، با توجه به ویژگی‌های خاص منطقه سیستان و بلوچستان، تعدادی از این عناصر در ابعاد کالبدی و غیرکالبدی به‌عنوان مهم‌ترین آن‌ها شناسایی و بررسی شدند و در نهایت با توجه به این عناصر ارتباط متقابل بین امنیت و توسعه سنجش شد. بر اساس یافته‌ها، در راستای تحلیل اهداف و فرضیه پژوهش، نتایج حاصله در ادامه آورده شده است.

در آزمون همبستگی بین امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) با توسعه و ابعاد آن، امنیت با توسعه، توسعه اجتماعی-فرهنگی، و توسعه اقتصادی همبستگی معنادار داشته است. با توجه به نتایج یادشده، همبستگی امنیت با هر سه مؤلفه

بیان شده در حد خیلی قوی است و بیشترین همبستگی را با توسعه اجتماعی - فرهنگی داشته است. این نتیجه نشان می‌دهد که می‌توان با برنامه‌ریزی در جهت گسترش و برقراری امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) در سطح شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان توسعه را به‌طور کلی و در ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی بهبود بخشید. همچنین، تأثیرات امنیت، به‌خصوص در حوزه توسعه اجتماعی - فرهنگی، نمود قابل توجه‌تری خواهد داشت. ذکر این نکته لازم است که چون این همبستگی متقابل است، به همین میزان توسعه و ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی آن بر امنیت تأثیرگذارند و بیشترین تأثیرگذاری در جهت برقراری امنیت از طریق توسعه اجتماعی - فرهنگی صورت می‌پذیرد.

در ادامه، آزمون همبستگی بین امنیت اجتماعی با توسعه و ابعاد آن انجام شد. امنیت اجتماعی با توسعه، توسعه اجتماعی - فرهنگی، و توسعه اقتصادی همبستگی معنادار داشته است. با توجه به نتایج، همبستگی امنیت اجتماعی با هر سه مؤلفه در حد خیلی قوی است و بیشترین همبستگی را با توسعه داشته است. نتیجه آزمون نشان می‌دهد که می‌توان با برنامه‌ریزی در جهت گسترش و برقراری امنیت اجتماعی در سطح شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان توسعه را به‌طور کلی و در ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی بهبود بخشید؛ تأثیرات امنیت اجتماعی به‌خصوص در حوزه توسعه - که شامل همه شاخص‌ها و به گونه‌ای مجموع ابعاد توسعه استان است - نمود قابل توجه‌تری خواهد داشت و چون این همبستگی متقابل است به همین میزان توسعه و ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی آن بر امنیت اجتماعی تأثیرگذارند و بیشترین تأثیرگذاری در جهت برقراری امنیت اجتماعی از طریق توسعه کلی صورت می‌پذیرد.

در آزمون همبستگی که بین امنیت اقتصادی با توسعه و ابعاد آن گرفته شد، امنیت اقتصادی با توسعه، توسعه اجتماعی - فرهنگی، و توسعه اقتصادی همبستگی معنادار داشته است. با توجه به نتایج، همبستگی امنیت اقتصادی با هر سه مؤلفه در حد خیلی قوی است و بیشترین همبستگی را با توسعه داشته است. این نتیجه نشان می‌دهد که می‌توان با برنامه‌ریزی در جهت گسترش و برقراری امنیت اقتصادی در سطح شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان توسعه را به‌طور کلی و در ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی بهبود بخشید؛ طبق نتایج تأثیرات امنیت اقتصادی بر توسعه کلی استان تأثیر قابل توجه‌تری خواهد داشت. ذکر این نکته لازم است که چون این همبستگی متقابل است، به همین میزان توسعه و ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی آن بر امنیت اقتصادی تأثیرگذار است. طبق نتایج، اگر توسعه کلی استان به صورت همه‌جانبه افزایش یابد، تأثیر بسزا و چشم‌گیری در امنیت اقتصادی این منطقه خواهد گذاشت.

در آزمون همبستگی بین امنیت سیاسی با توسعه و ابعاد آن، امنیت سیاسی با توسعه، توسعه اجتماعی - فرهنگی و توسعه اقتصادی همبستگی معنادار داشته است. همبستگی امنیت سیاسی با هر سه مؤلفه در حد خیلی قوی بوده و بیشترین همبستگی را با توسعه اجتماعی - فرهنگی دارد. این نشان می‌دهد که می‌توان با برنامه‌ریزی در جهت گسترش و برقراری امنیت سیاسی در سطح شهرستان‌های استان توسعه را به‌طور کلی و در ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی بهبود بخشید. تأثیرات امنیت سیاسی به‌خصوص در حوزه توسعه اجتماعی - فرهنگی بیشتر خواهد بود. چون این همبستگی متقابل است، به همین میزان توسعه و ابعاد اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی آن نیز بر امنیت سیاسی تأثیرگذارند.

با توجه به نتایج آزمون‌ها، هیچ یک از ابعاد امنیت با توسعه زیربنایی در استان سیستان و بلوچستان همبستگی معنادار نداشته‌اند. با توجه به اینکه استان سیستان و بلوچستان به لحاظ قرارگیری در قسمت جنوب شرقی کشور و سواحل دریای آزاد عمان به‌عنوان فرصتی برجسته در میان همه استان‌های کشور است و همچنین در مسیر کریدور شمال و جنوب و بزرگراه آسیایی واقع شده و دارای فرصت ترانزیت کالا در ابعاد گسترده است و از طرفی نکته‌ای که قابل ذکر و مکمل مطالب بالاست بیان می‌کند که دولت‌ها، به‌ویژه آن‌هایی که دارای سرزمین گسترده و تنوع جغرافیایی و فضایی وسیع

بوده و از سویی دارای تعدد و تنوع همسایگان به همراه ویژگی‌های خاص می‌باشند، به طور طبیعی در هر فضایی از مناطق مرزی دارای نوع خاصی از رفتار می‌باشند؛ این مسئله نیز این‌گونه قابل توجیه است که اگرچه در بعضی مناطق استان ضریب ناامنی بالاست یا این مناطق بیش از دیگر نواحی در معرض خطر می‌باشند، همان‌طور که بیان شد، به دلیل موقعیت و جایگاهی که در کشور دارند، از لحاظ توسعه زیربنایی در جایگاه بهتری نسبت به دیگر شهرستان‌های استان، که حتی دارای امنیت بیشتری نیز هستند، قرار دارند.

در نهایت، بین امنیت (شامل مجموع ابعاد) و توسعه (شامل مجموع شاخص‌ها) آزمون رگرسیون گرفته شد تا مشخص شود چه میزان از توسعه را با مسائل امنیتی می‌توان تبیین کرد. طبق نتایج حاصل شده، میزان ۹۱٫۶ درصد از توسعه شهرستان‌های استان را می‌توان با تقویت شاخص‌هایی از امنیت، که تأثیرگذاری مثبت و تضعیف شاخص‌هایی از امنیت که تأثیرگذاری منفی در برقراری امنیت در سطح استان دارند، برنامه‌ریزی و برقرار کرد.

در بیشتر مطالعات درج شده در پیشینه پژوهش حاضر به رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی اشاره شده و این دو مؤلفه را لازم و ملزوم یکدیگر دانسته‌اند. اما در هیچ یک از پژوهش‌های انجام گرفته به تفکیک ابعاد امنیت و توسعه پرداخته نشده و در واقع میزان همبستگی یا رابطه دقیق آن‌ها نسبت به هم با توجه به شاخص‌های امنیت و توسعه یافتگی در هیچ منطقه‌ای مطالعه نشده است.

با توجه به نتایج به دست آمده از مطالعات، آزمون‌های همبستگی بین متغیرها و در نهایت آزمون رگرسیون نتایج کلی به این شرح است: امنیت و ابعاد آن با توسعه و ابعاد آن در مناطق مرزی با ضریب همبستگی بالا دارای رابطه‌ای مستقیم و دوسویه با یکدیگرند. به عبارت دیگر، توسعه و امنیت تأثیرات متقابلی در مناطق مرزی بر هم دارند، به گونه‌ای که هر اقدامی در فرایند تحقق امنیت تأثیرات مستقیمی در فرایند تحقق توسعه می‌گذارد و بالعکس. به این ترتیب، مناطق دارای ضریب امنیتی بالا توسعه یافته‌تر از مناطق دارای ضریب امنیتی پایین‌اند. البته، با توجه به نتایج آزمون‌ها، توسعه زیربنایی با هیچ یک از ابعاد امنیت همبستگی ندارد و این امر همان‌طور که در مطالب فوق بیان شد، به دلیل موقعیت خاص و استراتژیک استان توجیه‌شدنی است. نتایج حاصله بیانگر آن است که پژوهش حاضر با درصد بالایی بر پایه نظری تحقیق، که نگرش قائل به درک متقابل امنیت و توسعه است، انطباق دارد و حاکم بودن این نگرش (جز در معدودی موارد) در این منطقه را تأیید می‌کند.

در ادامه نیز با توجه به مطالعه تحقیق‌های پیشین و مبانی نظری این نتیجه حاصل می‌شود که امنیت و توسعه در مناطق مرزی ارتباط مستقیم با توسعه و امنیت ملی دارد. به عبارتی، هر اقدام مؤثر در امنیت یا توسعه مناطق مرزی تأثیراتی با نسبت‌های متغیر بر توسعه و امنیت ملی می‌گذارد. بر این مبنا که با بالا رفتن ضریب امنیتی و افزایش شاخص‌های توسعه یافتگی در سطح شهرستان‌های استان می‌توان از موقعیت خاص و استراتژیک استان بهره بیشتری در جهت پیشرفت و اعتلای کشور کسب کرد.

منابع

۱. احمدی پور، زهرا و طهمورث حیدری موصولو و اکبر میرجلالی، ۱۳۹۰، **تبیین عوامل ناامنی در جنوب شرق ایران**، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۲، شماره ۲۷، صص ۴۴-۱۳.
۲. احمدی پور، زهرا و حسین مختاری هشی و عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری و نرگیس وزین، ۱۳۸۶، **بررسی روند شتاب توسعه یافتگی فضاهای سیاسی - اداری** «مطالعه موردی: استان‌های ایران در برنامه‌های اول تا سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۶۸)»، فصلنامه ژئوپلیتیک، دوره ۳، شماره ۷، صص ۴۹-۲۲.
۳. اطاعت، جواد و سیده زهرا موسوی، ۱۳۹۰، **رابطه متقابل امنیت ناحیه ای و توسعه یافتگی فضاهای سیاسی با تأکید بر سیستان و بلوچستان**، فصلنامه ژئوپلیتیک، دوره ۷، شماره ۲۱، صص ۸۷-۷۰.
۴. بریمانی، فرامرز و هادی راستی و میثم دهقانی و راضیه جهانتیغ، ۱۳۹۷، **تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و عوامل تهدیدکننده امنیت، موردشناسی: سکونتگاه‌های مرزی استان سیستان و بلوچستان**، جغرافیا و آمایش شهری-منطقه‌ای، شماره ۲۶، صص ۱۷۸-۱۵۹.
۵. پورتال استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۳، www.sbportal.ir، چهارشنبه، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷، ساعت ۵۶ : ۰۹.
۶. پیشگاهی فرد، زهرا و مهدی میرزاده کوهشاهی، ۱۳۹۰، **تبیین موانع مدیریت بهینه‌ی مرزهای ج.ا. ایران و پاکستان**، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال نهم، شماره ۳۵.
۷. پیشگاهی فرد، زهرا و ناصر سلطانی‌خلیفانی، پاییز ۱۳۸۸، **تحلیل سیاست‌های آمایش سرزمینی ایران و ترکیه در مناطق مرزی همجوار**، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۶۹، صص ۲۷-۱۷.
۸. جودی گل‌لر، پویا، ۱۳۹۸، **برساخت دآوری‌های برنامه‌ریزان در رهیافت فرهنگ برنامه‌ریزی**، دانش شهرسازی، دوره ۳، شماره ۱، صص ۶۹-۵۵.
۹. حافظنیا، محمدرضا، ۱۳۹۶، **اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک**، مشهد: انتشارات پاپلی، ۵۳۴ صفحه.
۱۰. حافظنیا، محمدرضا و ابراهیم رومینا، ۱۳۸۴، **تحلیل ظرفیت‌های ژئوپلیتیک سواحل جنوب شرق ایران در راستای منافع ملی (فضای مورد غفلت)**، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۶، صص ۲۰-۵.
۱۱. حافظنیا، محمدرضا، ۱۳۸۱، **رابطه متقابل امنیت و دفاع با آمایش سرزمین**، مجموعه مقالات همایش و دفاع سرزمینی، تهران: انتشارات دانشگاه امام حسین.
۱۲. حیدری، صفورا، ۱۳۹۳، **بررسی رابطه‌ی متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی** (مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)، پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته شهرسازی (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، دانشگاه گیلان، دانشکده معماری و هنر.
۱۳. رفیعیان، مجتبی، ایرج قاسمی و کمال نودری، ۱۳۹۸، **صورت‌بندی جدید از مفهوم گفتمان عدالت فضایی چارچوبی برای تحلیل شهر تهران**، دانش شهرسازی، دوره ۳، شماره ۳، صص ۴۴-۲۱.
۱۴. زرقانی، هادی، ۱۳۸۶، **مقدمه‌ای بر شناخت مرزهای بین‌المللی**، تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی.
۱۵. سعیدی، علی‌اصغر و خالد اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۹، **مرزها و امنیت اجتماعی، چالش‌های فراروی امنیت در مناطق مرزی و راهکارهای اجرایی آن**، فصلنامه علمی-تخصصی جامعه امن کردستان.
۱۶. طاوسی، تقی، محمد اسکندری‌ثانی و محمود حسین‌زاده کرمانی، ۱۳۹۱، **قابلیت‌ها و تنگناهای توسعه محور شرق در شرایط امروز ایران و منطقه**، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال سوم، شماره دوازدهم، صص ۱۰۰-۷۹.
۱۷. عبدالی، ابراهیم، حسین کلانتری خلیل‌آباد و یعقوب پیوسته‌گر، ۱۳۹۸، **تحلیل فضایی-کالبدی نواحی شهری بر اساس شاخص‌های رشد هوشمند شهری (نمونه موردی: شهر یاسوج)**، دانش شهرسازی، دوره ۳، شماره ۲، صص ۹۷-۸۳.
۱۸. عزتی، نصرالله، اسفندیار حیدری پور و ناصر اقبالی، ۱۳۹۰، **نقش و جایگاه آمایش مناطق مرزی در نظام برنامه‌ریزی (مطالعه موردی: مناطق مرزی ایران)**، فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال سوم، شماره چهارم، صص ۱۹۸-۱۷۹.

۱۹. عندلیب، علیرضا و شریف مطوف، ۱۳۸۸، توسعه و امنیت در آمایش مناطق مرزی ایران، باغ نظر، دوره ۶، شماره ۱۲، صص ۷۶-۵۷.
۲۰. عندلیب، علیرضا، ۱۳۸۰، نظریه‌ی پایه و اصول آمایش مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران، تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دانشکده فرماندهی و ستاد، دوره عالی جنگ.
۲۱. عندلیب، علیرضا، ۱۳۷۹، آمایش مناطق مرزی، رساله دکتری، رشته شهرسازی، پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران.
۲۲. قنبری، حکیمه و شهرپور روستایی، ۱۳۹۲، بررسی اولویت‌های برنامه‌ریزی و آمایش مناطق مرزی در استان آذربایجان شرقی با به کارگیری مدل تحلیل شبکه (ANP): آمایش سرزمین، دوره ۵، شماره ۲ (پیاپی ۹)، صص ۳۶۰-۳۳۵.
۲۳. کاویانی راد، مراد و فرزانه ساسان‌پور و حمیدرضا نصرتی، ۱۳۹۸، واکاوی مفهوم امنیت آب از منظر جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک، فصلنامه ژئوپلیتیک، سال پانزدهم، شماره اول، صص ۵۹-۲۳.
۲۴. گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان سیستان و بلوچستان، ۱۳۹۱، معاونت برنامه‌ریزی (دفتر برنامه‌ریزی و بودجه)، امور نشر: استانداری.
۲۵. محمدپور، صابر و سارا امیری، ۱۳۹۹، تدوین و ارزیابی راهبردهای توسعه یکپارچه الگوهای حمل و نقل در راستای پایداری با بکارگیری فرآیند تحلیل شبکه‌ای (مطالعه موردی: استان کرمان)، دانش شهرسازی، دوره ۴، شماره ۲، صص ۱۴۳-۱۱۵.
۲۶. ملازهی، پیرمحمد، ۱۳۸۰، تحولات سیاسی-ایدئولوژیک در بلوچستان، فصلنامه مطالعات ملی، سال دوم، شماره ۸، صص ۱۰۶-۸۹.
۲۷. مویر، ریچارد، ۱۳۷۹، درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی، ترجمه دره میرحیدر، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۲۸. میرمحمدی، سیدمحمد، ۱۳۸۴، توسعه و امنیت، فرهنگ اندیشه، سال ۴، شماره ۱۴ و ۱۵، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، صص ۱۶۲-۱۲۲.
۲۹. نامی، محمدحسن و علی محمدپور، ۱۳۹۰، آمایش مناطق مرزی با تأکید بر ج.ا.ایران، فصلنامه راهبرد دفاعی، سال ۹، شماره ۳۵.
۳۰. نظریور، محمدنقی، ۱۳۷۸، ارزش‌ها و توسعه، تهران: انتشارات پژوهشکده فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۳۱. ویسی، هادی و شهناز محمدی‌نژاد، ۱۳۹۵، تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی مطالعه موردی: استان کرمان، جغرافیا و توسعه، شماره ۴۲، صص ۱۲۶-۱۰۷.
۳۲. یاری، حامد و جعفر هزار جریبی، ۱۳۹۱، بررسی رابطه احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در میان شهروندان (مطالعه موردی ساکنان شهر کرمانشاه)، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره چهارم، صص ۵۸-۳۹.
۳۳. یغفوری، حسین و جاسم بهشتی‌فر، ۱۳۹۱، تحلیل ظرفیت‌ها و محدودیت‌ها در راستای توسعه منطقه‌ای با تأکید بر آمایش مناطق مرزی ایران مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت؛ چالش‌ها و رهیافت‌ها.
34. Dikshit, Ramesh Dutta, 2000, *Political Geography the Spitality of Politics*, Third Edition, New Delhi, Tata McGraw-Hill Education.
35. Fanni, Zohreh; Khakpour, Barat Ali and Heydari, Akbar, 2014, Evaluating the regional development of border cities by TOPSIS model (case study: Sistan and Baluchistan Province, Iran), *Sustainable Cities and Society*, Vol. 10, PP. 80-86.
36. Gregory, Derek; Johnston, Ron; Pratt, Geraldine; Watts, Michael J. and Whatmore, Sarah, 2009, *The Dictionary Of Human Geography*, 5th Edition, New York, John Wiley & Sons.
37. Harbottle, Michael, 2002, *Global Boundaries, World Boundaries*, in: Clive H. Schofield (Editor); Vol. 1, Taylor & Francis e-Library, London and New York.
38. Niebuhr, A., 2005, *The impact of EU enlargement on Europesn border region*, HWWA Discussio.
39. Sharifzadegan, Mohammad Hossein; Joudi Gollar, Pouya and Azizi, Hamid, 2011, Assessing the strategic plan of tehran by sustainable development approach, using the method of Strategic Environmental Assessment(SEA), *Procedia Engineering*, Vol. 21, PP. 186-195.

40. Zali, N.; Rahimpour, M.; Saed Benab, Saeid.; Molavi, Mehrnaz and Mohammadpour, Saber, 2016, The distribution of public services from the perspective of sustainable spatial equality in the Tabriz Metropolitan in Iran. *eMA-Journal of Land Use, Mobility and Environment*, Vol. 9, No. 3, PP. 287-304.
41. Zali, N. and Abizadeh, S., 2013, Analyzing Urban Green Space Function Emphasizing Green Space Features in District 2 of Tabriz metropolis in Iran. *Anuario do Instituto de Geociencias*, Vol. 36, No. 1, <https://www.semanticscholar.org/paper/Analizando-a-Fun>.
42. Zali, N.; Rabbani, T. and Vahidi Motti, V., 2015, Application of prospective structural analysis for identification of strategic variables in the future development of Baneh City in Iran. *European Spatial Research and Policy*, Vol. 22, No. 1, PP. 153-171.
43. Zali, N.; Abizadeh, S. and Baghernia, A., 2013, New urbanism and urban design: Tools for changing behavioral patterns of the citizens, *Int J Nat Eng Sci.*, Vol.7, No. 1, PP. 31-36.
44. Ahmadipour, Z., Heidari Mouslou, T., Mirjalali, A. (2011). Expressing Factors Contributing to Insecurity in South-east of Iran. *Societal Security Studies*, 2(27), 13-44.
45. Ahmadypur, Z., Mokhtari Hashi, H., Roknoddin Eftekhari, A., Vazin, N. (2007). Study of the Pace of Development of Political-Administrative Spaces in Iran Case study: Iran's Provinces in 1st to 3rd Development Plans (1989-2004). *Geopolitics Quarterly*, 3(7), 22-49.
46. Ettaat, J., Mousavi, Z. (2011). The Relationship between Regional Security and Development of Political Spaces Case Study: Sistan and Baluchistan Province in Iran. *Geopolitics Quarterly*, 7(21), 70-87.
47. Barimani, D., Rasti, H., Dehani, M., Jahantigh, R. (2018). Analysis the Relationship of Social Capital and Threatening Factors of Security (Case Study: Border settlements of Sistan and Baluchestan). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 8(26), 159-178. doi: 10.22111/gajj.2018.3632
48. Pishgahhfard, Z., Mirzadeh kouhshahi, M. (2011). Explaining the obstacles to optimal border management between Iran and Pakistan, *Journal of Defense Strategy*, Vol9 (35)
49. Pishgahi Fard, Z., Soltani Khalifani, N. (2009). An Analysis on Land Use Policies by the Governments of Iran and Turkey in Neighbor Border Regions. *Human Geography Research*, 42(69), 17-27.
50. Joodi Gollar, P. (2019). Construction of the Planners' Judgments in the Planning Culture Approach. *Urban Planning Knowledge*, 3(1), 55-69. doi: 10.22124/upk.2019.13449.1208
51. Hafeznia, M.M. (2017). Geopolitical principles and concepts, Mashhad, Papoli Publication.
52. Hafeznia, M.M. Roomina, E. (2005), Analysis of the geopolitical capacities of the southeastern coasts of Iran in line with national interests, *Journal of Geography & Development*, Vol6, PP 5-20
53. Hafeznia, M.M., (2002). The Relationship between Security and Defense and Land Management, Conference Proceedings and Territorial Defense, Tehran, Imam Hossein Publication
54. Heidari, S. (2014), Investigating the relationship between security and development in border areas. Case study: Sistan and Baluchestan province, M.A Thesis, Regional Planning, Univetsity of Guilan.
55. Rafieian, M., Ghasemi, I., Nouzari, K. (2019). A New Formulation of the Concept of the Spatial Justice Discourse: A Framework for the Analysis of Tehrān City. *Urban Planning Knowledge*, 3(3), 21-44. doi: 10.22124/upk.2019.14284.1281
56. Zarghani, H. (2007), Recognition of international borders, Tehran, University of Enforcement Sciences Publications
57. Saeedi, A.A., Esmaeilzadeh, K., (2010), Boundaries and social security. Challenges to security in border areas and executive solutions, *Journal of Security society of Kurdistan*
58. Eskandari Sani, M., Tavoosi, T., Hosseinzade Kermani, M. (2012). Capabilities and Threats of East Corridor Development in the current situation of Iran and Region. *Journal of Urban - Regional Studies and Research*, 3(12), 79-100.
59. Abdali, E., Kalantari Khalilabad, H., Peyvastehgar, Y. (2019). Spatial - Physical Analysis of the Urban Areas Based On the Smart Growth Indicators (Case Study: Areas of Yāsuj City). *Urban Planning Knowledge*, 3(2), 83-97. doi: 10.22124/upk.2019.13163.1190
60. Ezatti, N., Heidari pour, E., Eghbali, N., (2011), The Role of border spatial planning, *Journal of New approaches in human geography*, Vol3, N.4, Pp: 179-198

61. Andalib, A., Mottavaf, S.(2009). *Principle of iran borders spatial planning*, Tehran, Faculty of Leadership
62. Ansalib, A. (2000), *border region spatial planning*, Ph.D Thesis, Urban Planning, University of Guilan
63. Ghanbari, H., Roostaei, S. (2013). Evaluation Priorities in Planning and Spatial Planning of Border Areas in East Azarbaijan Using Network Analysis Process (ANP). *Town and Country Planning*, 5(2), 335-360. doi: 10.22059/jtcp.2013.50037
64. Nosrati, H., Kaviani rad, M., Sasanpour, F. (1398). A Foucauldian Analysis of "Water security "Concept in Terms of Political Geography and Geopolitics. *Geopolitics Quarterly*, 15(53), 23-59.
65. Mohammadpour, S., Amiri, S. (2020). Preparation and Assessment of Integrated Development Strategies of Transport Patterns for Sustainability, Using Analytic Network Process (Case Study: Kerman Province). *Urban Planning Knowledge*, 4(2), 115-143. doi: 10.22124/upk.2020.13260.1198
66. Mollazehi, P. (2001). Political developments in Balochistan, *Journal Of national studies*, Vol2, N.8. PP: 89-106
67. Moyer, R. (2000), *A New Principle on Political Geography*, Translate by Mirheidar, Tehran, Geographical organization Publication
68. Mirmohammadi, S.M, (2005), Development and Security, *Knowledge Culture*, Vol4, N14, PP: 122-162
69. Nami, M.H., Mohammadpour, A. (2011), Border Region Spatial Planning emphasis in Iran, *Journal of Defence Strategy*, V.9, N. 35
70. Nazarpour, M.N. (1999), *Values and Development*, Teharn, Culture and Islamin Idia Publication.
71. Veisi, H., Mohamadinejad, S. (2016). Study the Impact of Drug Smuggling on Societal Security Case Study: Kerman Province. *Geography And Development Iranian Journal*, 14(42), 107-126. doi: 10.22111/gdij.2016.2346
72. Yari, H., Hezarjaribi, J., (2011), A Study of the Relationship between Feeling of Security and Social Trust among Citizens of Kermanshah City, *Strategic research on security and social order*, V.1, N.4. PP:39-58
73. Yaghfoori, H., Beheshtifar, J., (2012) Analysis of capacities and constraints in the direction of regional development with emphasis on the management of Iran's border areas Case study of Sistan and Baluchestan province, *National Conference on Border Cities and Security; Challenges and approaches*
74. Beheshti, MB. & N. Zali. (2012). Identify key factors of regional development planning approach based on scenarios: A Case Study of East Azerbaijan province. *Journal of Human science teachers and Spatial Planning*. 1, pp: 41-63. (in persian).
75. Pourmohammadi MR, Hosseinzadeh Dalir K, Ghorbani R, Zali N. Reengineering the planning process with emphasize on using foresight. *Geogr Dev*. 2011;8(20):37-58.

پرتال جامع علوم انسانی